

Sygn. akt VII Ua 49/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2019 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Michalska (spr.)

Sędziowie SO Agnieszka Stachurska

SO Monika Roslan – Karasińska

Protokolant st.sekr.sądowy Mariusz Żelazek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 października 2019 r. w Warszawie

sprawy A. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji wniesionej przez organ rentowy

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie

VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 marca 2019 roku sygn. akt VI U 261/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddala odwołanie,
2. zasądza od A. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

SSO Agnieszka Stachurska SSO Dorota Michalska SSO Monika Roslan – Karasińska

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 marca 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 20 lipca 2018r. znak: (...) w ten sposób, iż przyznał odwołującej A. W. zasiłek chorobowy od 23 marca 2018 r. do 12 kwietnia 2018 r. od podstawy wymiaru wynoszącej 5.000,00 zł, oraz w pkt 2 wyroku zasądził od pozwanego na rzecz odwołującej kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że A. W. prowadzi nieprzerwanie od dnia 10 maja 2014 roku działalność gospodarczą pod nazwą (...). Odwołująca się nie zawieszała tej działalności. A. W. podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia 1 czerwca 2016 roku. Od dnia 24 lutego 2017 roku do dnia 22 lutego 2018 roku pobierała ona zasiłek macierzyński. Następnie dnia 21 marca 2018 roku złożyła ona kolejny wniosek o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego

w okresie od dnia 24 lutego 2017 roku do dnia 22 lutego 2018 roku wynosiła 5.000,00 zł. Odwołująca była niezdolna do pracy w okresie od 23 marca 2018 roku do 12 kwietnia 2018 roku.

Powyższy stan faktyczny Sąd I instancji ustalił w oparciu o dowody, których wiarygodność nie została skutecznie zakwestionowana przez strony w toku postępowania. Sąd Rejonowy wskazał także, że większość stanu faktycznego była między stronami bezsporna, ich spór bowiem sprowadzał się do interpretacji prawa.

Sąd Rejonowy zważył, że odwołanie A. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 20 lipca 2018r. znak: (...) było zasadne.

Sąd I instancji wskazywał, że skoro wnioskodawczyni prowadzi działalność gospodarczą to zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. - Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778, ze zm.; dalej też jako: ustawa systemowa) może ona podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu na swój wniosek. Jeśli chodzi o podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu to art. 14 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wskazuje, że objęcie tym ubezpieczeniem następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie nim, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony. Ubezpieczenie to ustaje zaś albo od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tego ubezpieczenia, albo od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie należnej składki, albo też od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom (art. 14 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Za okres opłacania składek uważa się także okres pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków (art. 14 ust. 3 tej ustawy).

Sąd Rejonowy wskazywał, że odwołująca bezspornie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu przed wypłatą zasiłku macierzyńskiego. Według stanowiska organu rentowego przez okres pobierania zasiłku macierzyńskiego odwołująca się nie podlegała już temu ubezpieczeniu, mimo że nie wyrejestrowała się z dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Podstawą dla przyjęcia takiego stanowiska przez organ rentowy jest regulacja z art. 9 ust. 1c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którą osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Mogą one jednak dobrowolnie na swój wniosek być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów. W ocenie Sądu Rejonowego brak jest podstawy do uznania, że pobieranie zasiłku macierzyńskiego ma automatycznie skutkować ustaniem dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, którym odwołująca się była objęta z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Sąd I instancji przywołał się na pogląd zaprezentowany w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2018 roku, sygn. akt II UK 698/16, zgodnie z którym pobieranie zasiłku macierzyńskiego nie powoduje ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, chyba że spełnione zostaną przesłanki ustania tego ubezpieczenia z art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jak wskazywał Sąd I instancji - Sąd Najwyższy słusznie podkreślił, że o dobrowolnym ubezpieczeniu chorobowym decyduje sam zainteresowany (ubezpieczony), zaś regulacja z art. 14 ustawy systemowej jest regulacją zamkniętą, co oznacza, że tylko ona zawiera możliwości ustania ubezpieczenia chorobowego. Jednocześnie nie można uznać, że zasiłek macierzyński powoduje ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3 ustawy systemowej, bo ustanie tytułu podlegania ubezpieczeniu chorobowemu należy rozumieć jako zaprzestanie działalności gospodarczej (art. 3 pkt 1 ustawy zasiłkowej oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej). Słusznie, zdaniem Sądu Rejonowego SN podkreślił też, że nie ma podstaw do różnicowania w aspekcie takiej samej sytuacji prawa osoby prowadzącej działalność gospodarczą, gdy zgłosiła się wcześniej do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, nie zlikwidowała działalności (nie wyrejestrowała) i nadal ma zamiar jej prowadzenia po okresie zasiłkowym. Powyższy pogląd, jak wskazywał Sąd Rejonowy, został również potwierdzony w wyroku SN z dnia 17 kwietnia 2018 roku, sygn. akt I UK 73/17, w którym SN wskazał, że nie można stwierdzić, że zasiłek macierzyński powoduje ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3 ustawy systemowej, bo ustanie tytułu podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz chorobowemu

należy rozumieć jako zaprzestanie działalności gospodarczej. Zasiłek macierzyński nie oznacza więc ustania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Reasumując, Sąd Rejonowy wskazał, że sam fakt pobierania zasiłku macierzyńskiego nie skutkuje ustaniem prowadzenia działalności gospodarczej przez odwołującą się. Skoro nie zaszły też żadne inne przesłanki do ustania jej podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu, to należy przyjąć, że po zakończeniu okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego odwołująca się była nadal objęta dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Nie musiała ona dokonywać kolejnego zgłoszenia do tego ubezpieczenia. Skoro okres pobierania zasiłku macierzyńskiego nie spowodował ustania tytułu podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu to należy uznać, że odwołująca się przed powstaniem niezdolności do pracy podlegała ubezpieczeniu chorobowemu przez okres dłuższy niż rok. Tym samym do ustalenia jej podstawy wymiaru zasiłku chorobowego ma zastosowanie art. 43 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. - Dz. U. z 2017 roku, poz. 1368, ze zm.; dalej jako: ustawa zasiłkowa) w zw. z art. 48 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którym podstawy wymiaru zasiłku nie ustala się na nowo, jeżeli między okresami pobierania zasiłków zarówno tego samego rodzaju, jak i innego rodzaju nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż 3 miesiące kalendarzowe (tak też SN w cytowanym wyżej wyroku w sprawie II UK 698/16). W niniejszej sprawie przerwa pomiędzy ustaniem pobierania zasiłku macierzyńskiego (22 lutego 2018 roku), a rozpoczęciem okresu pobierania zasiłku chorobowego (22 marca 2018 roku) jest mniejsza niż 3 miesiące kalendarzowe. Oznacza to więc, że podstawa zasiłku chorobowego przyznanego odwołującej się za okres od dnia 22 marca 2018 roku do dnia 2 kwietnia 2018 roku powinna być ustalona w takiej samej wysokości jak podstawa wcześniej pobieranego przez nią zasiłku macierzyńskiego, a więc w kwocie 5.000,00 zł.

O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. - Dz. U. z 2018r., poz. 265), zasądzając na rzecz odwołującej się od organu rentowego kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w dniu 24 kwietnia 2019 r. (data nadania) wywiódł apelację zaskarżając powyższy wyrok w całości i zarzucając mu:

1) naruszenia przepisów prawa materialnego w szczególności:

- art. 36 ust. 4 oraz art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 1369) poprzez ustalenie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego z uwzględnieniem przychodu za poprzedni okres pomimo, iż pomiędzy obecnym, a poprzednim okresem ubezpieczenia chorobowego była przerwa;

- art. 49 ust 1 pkt. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 1369) w związku z art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 300) poprzez przyznanie odwołującej prawa do zasiłku macierzyńskiego od wyższej podstawy niż najniższa podstawa wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą;

Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia, zasądzenie od odwołującej się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania organ rentowy nie zgodził się ze stwierdzeniem Sądu Rejonowego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku, iż zgodnie z art. 43 ustawy zasiłkowej brak jest podstaw do ustalania na nowo podstawy zasiłku chorobowego. Organ rentowy wskazywał, że zgodnie z art. 36 ust 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 1368) podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego u płatnika

składek w okresie nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, w trakcie którego powstała niezdolność do pracy. Stosownie do art. 48 ust 2 ww. przepis stosuje się odpowiednio przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu niebędącemu pracownikiem. Odwołująca miała przerwę w okresie ubezpieczenia chorobowego, gdyż od 24.02.2017 r. do 22.02.2018 r. pobierała zasiłek macierzyński i w tym okresie podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu, a ponadto ponownie ubezpieczeniem chorobowym została objęta dopiero od 21.03.2018 r. Zatem, ponieważ odwołująca miała przerwę w ubezpieczeniu chorobowym, nie może mieć do niej zastosowania art. 43 ustawy zasiłkowej. Organ rentowy wskazywał także, że stanowisko takie przyjął również Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z dnia 25 października 2018 r., III UZP 8/18, w której stwierdził, iż w stanie prawnym obowiązującym do 31 grudnia 2015 r. wystąpienie po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego przerwy w podleganiu dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu przez ubezpieczonego niebędącego pracownikiem powoduje, że podstawę wymiaru zasiłku z ubezpieczenia chorobowego tego ubezpieczonego ustala się zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1368 ze zm.), natomiast nie stosuje się art. 43 w związku z art. 48 ust. 2 tej ustawy. Należy stwierdzić, iż późniejsze zmiany w stanie prawnym nie powodują zmiany co do aktualności ww. uchwały Sądu Najwyższego.

Apelujący podnosił, że zgodnie z art. 49 ust. 1 pkt. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego, podstawę wymiaru zasiłku stanowi najniższa miesięczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe za miesiąc, w którym powstało prawo do zasiłku, po odliczeniach, o których mowa w art. 3 pkt 4 - dla ubezpieczonych, dla których określono najniższą podstawę wymiaru składek. W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą najniższa miesięczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, gdyż zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Natomiast stosownie do art. 20 ust. 1 ww. ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe. Zatem podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego odwołującej, określa art. 49 pkt 1 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jako najniższą podstawę wymiaru składek na to ubezpieczenie po odliczeniach, o których mowa w art. 3 pkt 4 tej ustawy, bez względu na wysokość kwoty zadeklarowanej na podstawie art. 18 ust. 8 lub 18a ust. 1 u.s.u.s. (apelacja k. 46-49 a.s.).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego podlegała uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje w postępowaniu apelacyjnym „sprawę”, a nie „apelację”, a co za tym idzie, obowiązkiem sądu drugiej instancji jest rozpoznanie sprawy w granicach apelacji, wydanie orzeczenia na podstawie materiału procesowego zgromadzonego w całym dotychczasowym postępowaniu (art. 382 k.p.c.) oraz danie temu wyrazu w treści uzasadnienia wyroku (art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Z powyższego wynika, że Sąd drugiej instancji ma obowiązek poczynić ustalenia faktyczne, przy czym może – jeśli się z nimi zgadza - przyjąć za własne ustalenia sądu pierwszej instancji. Zarazem jednak ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, a obowiązek dokonywania ustaleń przez sąd odwoławczy w postępowaniu apelacyjnym nie zależy od tego, czy w apelacji został podniesiony zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub braku tych ustaleń (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2017r., II CSK 65/17; z dnia 27 stycznia 2015r. II PK 65/14).

W rozpatrywanej sprawie Sąd Okręgowy zważył, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności odnośnie okresów podlegania przez A. W. ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu, a także co do okresów pobierania zasiłków.

Wskazane ustalenia Sąd (...) instancji w całości podzielił tym bardziej, że bezsporne w sprawie jest, że A. W. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i z tego tytułu zgłosiła się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego przed okresem pobierania zasiłku macierzyńskiego, który to okres przypadał od 24 lutego 2017 r. do dnia 22 lutego 2018 r. Po zakończeniu urlopu macierzyńskiego, odwołująca złożyła kolejny wniosek o objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w dniu 21 marca 2018 r. Od dnia 23 marca 2018 r. do dnia 12 kwietnia 2018 r. odwołująca przebywała na zwolnieniu lekarskim.

Mimo prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, Sąd I instancji, opierając się na ostatnim orzecznictwie Sądu Najwyższego, błędnie zastosował jednak przepisy prawa materialnego przyjmując, iż w niniejszej sprawie do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego znajduje zastosowanie znajduje art. 43 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Sąd Okręgowy nie podzielił powyższego stanowiska uwzględniając najbardziej aktualne poglądy zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2019 r. w sprawie o sygn. akt III UZP 2/19, który to Sąd Najwyższy ostatecznie rozstrzygnął na skutek rozbieżności w dotychczasowym orzecznictwie skierowane przez Prezes Sądu Najwyższego pytanie czy pobieranie zasiłku macierzyńskiego przez przedsiębiorcę powoduje przerwanie ubezpieczenia chorobowego. Tym samym potwierdził stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wskazując, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w związku z art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.).

We wniosku Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego przedstawiła trzy dominujące poglądy w tej sprawie. Według pierwszego z nich ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność ustaje z chwilą nabycia przez nią prawa do zasiłku macierzyńskiego, skutkiem czego osoba prowadząca pozarolniczą działalność jest wyłączona z tego ubezpieczenia co najmniej przez okres równy okresowi pobierania zasiłku macierzyńskiego. W następstwie takiego stanu rzeczy osoba prowadząca pozarolniczą działalność, która po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego zamierza korzystać z ochrony, jaką zapewnia osobom zainteresowanym ubezpieczenie chorobowe, powinna złożyć nowy wniosek o objęcie jej (ponownie) ubezpieczeniem chorobowym, przy czym ze względu na uwarunkowania wynikające z art. 14 ust. 1 i 1 a u.sys. złożenie przedmiotowego wniosku staje się skuteczne nie wcześniej, niż pierwszego dnia po upływie okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego. W konsekwencji "przerwa" w ubezpieczeniu chorobowym osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, spowodowana korzystaniem przez nią z prawa do zasiłku macierzyńskiego, prowadzi do sytuacji, w której nie jest zachowana ciągłość ubezpieczenia chorobowego, co może mieć istotne znaczenie przy ubieganiu się osoby prowadzącej pozarolniczą działalność w przyszłości o dalsze świadczenia finansowane z ubezpieczenia chorobowego, jak również może wpływać na sposób ustalania wysokości świadczeń zasiłkowych. Powyższy pogląd został wyrażony przede wszystkim w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2016 r., II UK 478/15 (OSNP 2018 nr 2, poz. 22; OSP 2018 nr 4, poz. 40 z głosą częściowo krytyczną R. Babińskiej-Góreckiej), w sprawie, w której spór dotyczył wysokości zasiłku macierzyńskiego przysługującego osobie prowadzącej pozarolniczą działalność po zakończeniu okresu pobierania poprzedniego zasiłku macierzyńskiego. W przedmiotowym orzeczeniu stwierdzono w sposób kategoryczny, że "z chwilą nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność ustaje i nie istnieje możliwość przystąpienia do tego ubezpieczenia ani z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, ani z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, ponieważ takiego uprawnienia nie przewiduje art. 11 ust. 2 u.sys. Przystąpienie do ubezpieczenia chorobowego staje się możliwe po wyczerpaniu zasiłku macierzyńskiego, w związku z przekształceniem się dobrowolnego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w ubezpieczenie obowiązkowe. W ten sposób wynikająca wprost z przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obligatoryjna przerwa w ubezpieczeniu chorobowym osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, która nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego, jest równa co najmniej okresowi pobierania tego zasiłku i ulega dalszemu wydłużeniu po wprowadzeniu urlopów rodzicielskich". Innymi słowy, w ocenie Sądu Najwyższego wyrokującego w sprawie o sygnaturze II UK 478/15, wykładnia art. 9 ust. 1 c i art. 11 ust. 2 u.sys. prowadzi do

jednoznacznego wniosku, zgodnie z którym dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność ustaje z dniem nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego i nie istnieje możliwość przystąpienia do tego ubezpieczenia ani z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, ani z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Przedmiotowe stanowisko zostało zaaprobowane m.in. w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2018 r., III UZP 8/18 (LEX nr 2568420), podjętej w sprawie o ustalenie podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia chorobowego. Według Sądu Najwyższego rozstrzygającego zagadnienie prawne w sprawie III UZP 8/18 "Zgodzić się trzeba ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 7 grudnia 2016 r., II UK 478/15 (...) że z chwilą nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność ustaje i nie istnieje możliwość przystąpienia do tego ubezpieczenia ani z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, ani z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, ponieważ takiego uprawnienia nie przewiduje art. 11 ust. 2 ustawy systemowej. Przystąpienie do ubezpieczenia chorobowego staje się możliwe po wyczerpaniu zasiłku macierzyńskiego, w związku z przekształceniem się dobrowolnego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w ubezpieczenie obowiązkowe. W ten sposób wynikająca wprost z przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obligatoryjna przerwa w ubezpieczeniu chorobowym osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, która nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego, jest równa co najmniej okresowi pobierania tego zasiłku i może ulegać dalszemu wydłużeniu o okres od zakończenia pobierania tego zasiłku do czasu ponownego zgłoszenia się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego".

Zgodnie z drugim stanowiskiem orzecznictwem, ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność nie kończy się z chwilą rozpoczęcia pobierania zasiłku macierzyńskiego, ale ustaje dopiero w momencie zaprzestania korzystania z tego świadczenia. Sąd Najwyższy wyraził taki pogląd przede wszystkim w wyroku z dnia 9 sierpnia 2018 r., II UK 213/17 (Legalis nr 1811711) w sprawie o ustalenie podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. W uzasadnieniu powołanego orzeczenia stwierdzono, że w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego dobrowolne ubezpieczenie chorobowe uzyskuje, w rozumieniu art. 13 pkt 13 u.sys., status prawny obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego na (przez) okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, który ustawodawca uznaje za okres opłacania składek na ubezpieczenie chorobowe (art. 14 ust. 3 u.sys.). Zdaniem Sądu Najwyższego, z zestawienia treści normatywnej art. 13 pkt 13 w związku z art. 9 ust. 6 u.sys. wcale nie wynika, że dochodzi do wygaśnięcia ubezpieczenia chorobowego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność i jednocześnie pobierającej zasiłek macierzyński. W okresie korzystania z zasiłków wypłacanych z ubezpieczenia społecznego nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie chorobowe. Niezbędne jest wtedy tylko opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy wymiaru, którą stanowi kwota pobieranego zasiłku macierzyńskiego (art. 18 ust. 6 u.sys.), przy czym za okres opłacania składek na dobrowolne ubezpieczenia społeczne, w tym ubezpieczenie chorobowe, uważa się także okres pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego (art. 14 ust. 3 u.sys.). Skoro za okres opłacania składek uważany jest okres pobierania zasiłków, w tym zasiłku macierzyńskiego, to należy przyjąć, że nie wygasa ubezpieczenie chorobowe osoby, która w okresie pobierania takich świadczeń formalnie (prawnie) nie zaprzestała definitywnie (nie zakończyła) prowadzenia pozarolniczej działalności, ani jej nie zawiesiła, o ile w trakcie pobierania zasiłku macierzyńskiego zostają spełnione warunki wymienione w art. 9 ust. 6 u.sys. Wskazane okoliczności uzasadniają tezę, że w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego i podlegania ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu, w gruncie rzeczy nie dochodzi do przerwania ubezpieczenia chorobowego. W konsekwencji, w razie okresowej zamiany (przedmiotowego przekształcenia) tytułów ubezpieczenia nie następuje wygaśnięcie (definitywne ustanie) tytułu ubezpieczenia. Co najwyżej można twierdzić, że w takiej "złożonej sytuacji normatywnej", w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, następuje „swoiste zawieszenie” podlegania obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących pozarolniczą działalność na rzecz okresowego objęcia tych osób innym ustawowym tytułem ubezpieczeniowym, jakim staje się pobieranie zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Trzeba jednak zaznaczyć, że po upływie okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego „przejściowe” podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego kończy się (art. 13 pkt 13 in fine u.sys.), co wymaga złożenia przez osobę zainteresowaną wniosku o ponowne objęcie jej adekwatnym tytułem podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, w terminie przez nią wybranym (art. 36 ust. 5 u.sys.). Powyższe zapatrywanie zostało - w sposób pośredni - podtrzymane w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2018 r., III UZP 6/18, (OSNP 2019 nr 2,

poz. 18) "przy okazji" analizowania głównego wątku rozważań jurystycznych prowadzonych odnośnie do sposobu ustalania wysokości podstawy wymiaru zasiłku chorobowego należnego osobie prowadzącej pozarolniczą działalność po przerwie w ubezpieczeniu chorobowym spowodowanej korzystaniem przez nią z zasiłku macierzyńskiego. Według Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym zagadnienie prawne w sprawie III UZP 6/18, jedynie przystąpienie przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w dniu następnym po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, powoduje "ciągłość ubezpieczenia". W ocenie Sądu Najwyższego "po upływie okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego wymagane jest złożenie przez ubezpieczonego wniosku o ponowne objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem społecznym. Choć bowiem tytuł do takiego ubezpieczenia nie wygasł w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, to można twierdzić, że doszło w tym czasie do <swobodnego zawieszenia> podlegania obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą".

Wreszcie wedle trzeciego poglądu jurystycznego, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, zainicjowane wnioskiem złożonym przed rozpoczęciem pobierania zasiłku macierzyńskiego, nie ustaje ani z chwilą rozpoczęcia, ani zakończenia, pobierania zasiłku macierzyńskiego, ale trwa w sposób nieprzerwany tak długo aż nie wystąpi którakolwiek z okoliczności wskazanych enumeratywnie w art. 14 ust. 2 u.sys. Takie stanowisko zostało jednoznacznie wyartykułowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2018 r., II UK 698/16 (OSNP 2018 nr 10, poz. 139), w sprawie o wysokość zasiłku chorobowego, a następnie podtrzymane w całej rozciągłości przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 73/17 (LEX nr 2540111) w sprawie o prawo do zasiłku chorobowego. W sprawie o sygnaturze II UK 698/16 stwierdzono wprost, że "pobieranie zasiłku macierzyńskiego nie powoduje ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, chyba że spełnione zostaną przesłanki ustania tego ubezpieczenia z art. 14 (...)", co - zdaniem Sądu Najwyższego - oznacza, że "osoba prowadząca taką działalność, która - będąc zgłoszoną do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego - pobierała zasiłek chorobowy a następnie zasiłek macierzyński, nie musi ponownie zgłaszać się do tego ubezpieczenia po zakończeniu okresu zasiłkowego (...)". W stosunkowo obszernych wywodach przedstawionych w uzasadnieniu wyroku wydanego w sprawie II UK 698/16 (i zaaprobowanych przez Sąd Najwyższy w sprawie I UK 73/17) zwrócono uwagę na okoliczność, że "o ubezpieczeniu chorobowym osoby prowadzącej działalność gospodarczą nie decyduje to, czy ponownie zgłosiła się ona do ubezpieczenia chorobowego po okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, lecz to, czy wcześniej zgłosiła się do tego ubezpieczenia chorobowego i spełniła warunki do uzyskania zasiłku chorobowego a po nim do zasiłku macierzyńskiego, po którym mogła stać się niezdolna do pracy i korzystać z zasiłku chorobowego". Z tej przyczyny "nie można stwierdzić, że zasiłek macierzyński powoduje ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3 u.sys., bo ustanie tytułu podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz chorobowemu należy rozumieć jako zaprzestanie działalności gospodarczej (...). Zasiłek macierzyński (...) nie jest przyczyną faktyczną ani prawną ustania tytułu ubezpieczenia, bo nie musi oznaczać zaprzestania działalności gospodarczej w rozumieniu art. 13 pkt 4 u.sys. Podobnie w sytuacji wydłużonego zasiłku macierzyńskiego, skoro obejmuje dodatkowy urlop rodzicielski, czyli uzasadnioną przerwę w wykonywaniu pracy lub działalności. Szczególna regulacja dotycząca wydłużonych zasiłków macierzyńskich nie zmienia tytułu ubezpieczenia. Po zasiłku macierzyńskim ubezpieczona może więc wrócić do dotychczasowej pracy lub działalności. Zasiłek macierzyński nie oznacza więc ustania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego jest ściśle określone w art. 14 u.sys. Zależy od wniosku o wyłączenie z ubezpieczenia, nieopłacenia składki albo ustania tytułu podlegania ubezpieczeniom. O ustaniu dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego decyduje wola ubezpieczonego albo obiektywna sytuacja, składająca się na ustanie tytułu podlegania ubezpieczeniom, łączona z reguły z wyrejestrowaniem działalności z ewidencji". Przy zastosowaniu tego wariantu wykładniczego osoba prowadząca pozarolniczą działalność, która po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego jest w dalszym ciągu zainteresowana korzystaniem z ochrony, jaką gwarantuje jej ubezpieczenie chorobowe, nie musi ponawiać wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem. Wystarczy, że terminowo opłaci składkę należną na ubezpieczenie chorobowe za okres przypadający bezpośrednio po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego.

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów w wyroku z dnia 11 lipca 2019 r. ostatecznie opowiedział się za pierwszą koncepcją i orzekł, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w związku z art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.). Powyższe stanowisko Sąd Okręgowy w pełni podziela.

W ocenie Sądu Okręgowego zasadnym w tej sytuacji okazał się więc zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego art. 36 ust. 4 oraz art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 1369) poprzez ustalenie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego z uwzględnieniem przychodu za poprzedni okres pomimo, iż pomiędzy obecnym, a poprzednim okresem ubezpieczenia chorobowego była przerwa. Skoro ostatecznie zostało przesądzone, iż rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego to nie może mieć do ubezpieczonej zastosowanie art. 43 ustawy zasiłkowej.

Dlatego też zasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 49 ust 1 pkt. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 1369) w związku z art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 300) poprzez przyznanie odwołującej prawa do zasiłku macierzyńskiego od wyższej podstawy niż najniższa podstawa wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, gdy tymczasem do obliczenia podstawy wymiaru zasiłku należnego za okres od 22 marca 2018 roku do 12 kwietnia 2018 roku należy stosować przepis art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie A. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 20 lipca 2018r. znak: (...), gdyż decyzja organu rentowego odpowiadała prawu.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł w pkt 2 sentencji, na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

SSO Agnieszka Stachurska SSO Dorota Michalska SSO Monika Roslan – Karasińska